

WOORD VOORAF

De middeleeuwse verdietsing van de Psalmen heeft in drie etappes haar beslag gekregen. De eerste vertaling dateert waarschijnlijk uit het begin van de veertiende eeuw. De streek waar zij vervaardigd is, ligt evenzeer in het duister als het milieu waaruit zij is voortgekomen. Het enige wat vaststaat, is dat hetzij Vlaanderen hetzij Brabant haar land van herkomst is. De tweede bewerking is vermoedelijk vervaardigd door de brabantse 'vertaler van 1360'. Indien dit juist is, moet zij tot stand gekomen zijn enige tijd na genoemd jaar waarin de onbekende vertaler bezig was met zijn bewerking van de historische bijbelboeken. De derde overzetting is afkomstig uit de kring der moderne devoten. De hollander Johan Schutken heeft haar omstreeks 1390 in het klooster Windesheim of mogelijk wat eerder in het fraterhuis te Deventer tot stand gebracht.

De drie vertalingen hebben stuk voor stuk geschiedenis gemaakt. Ze werden herhaaldelijk gekopieerd, ofschoon de een meer bekendheid verwierf dan de ander. Andere auteurs die voor de kring waarin zij leefden of voor eigen gebruik de latijnse tekst opnieuw in de landstaal overbrachten, maakten van deze reeds in omloop zijnde psalters gebruik, zodat er mengteksten ontstonden van incidenteel belang, niet van algemene betekenis. Het verbreidingsgebied van de eerstgenoemde verdietsing strekte zich niet alleen over de zuidelijke Nederlanden uit maar ook via het Rijnland over grote delen van Duitsland. De verspreiding van de tweede vertaling was blijkens het aantal bewaard gebleven handschriften beperkter; zij bepaalde zich tot Brabant en Vlaanderen. De derde vernederlandsing kreeg dank zij de krachtige steun van de Moderne Devotie waarvan zij een karakteristieke representant was, veruit de grootste bekendheid. Haar werking breidde zich nog meer uit toen zij de basistekst voor de gedrukte psalters leverde.

De eerste standaardredactie, de vlaams-brabantse vertaling uit de beginperiode van de veertiende eeuw, is overgeleverd in enige handschriften waarvan een tweetal de oorspronkelijke tekst het zuiverst hebben bewaard. Vergelijking met de recensies van de andere codices die dezelfde vertaling bevatten, leidt tot de slotsom dat juist dit duo de oertekst het getrouwst weerspiegelt. Het zijn de hier uitgegeven leningradse codex waarvan de taal een onmiskenbaar westvlaams karakter draagt, en het brusselse manuscript 2802 (cat. 608) dat brabantse taal-

kenmerken vertoont. Beide handschriften zijn ongedateerd maar behoren ongetwijfeld tot de oudere afstammelingen van hun tekstfamilie. Dat voor de uitgave de keuze gevallen is op het russische manuscript heeft tweeërlei reden. Wanneer twee vrijwel gelijkwaardige handschriften ter beschikking staan, ligt het voor de hand het moeilijkst bereikbare te publiceren. Bovendien maakt het deel uit van een complex van bijbelteksten, dat behalve de onderhavige psalmvertaling een evangeliënharmonie en een diets epistolarium omvat die alle uit Vlaanderen afkomstig zijn; evenals de Psalmen zijn zij alle in het Duits vertaald en in Duitsland op vrij grote schaal verbreid.

Voor kennisneming van nadere gegevens aangaande hier aangeboden tekst en de literatuur die hierop betrekking heeft, verwijs ik de lezer gaarne naar de Inleiding van drs. J. G. Heymans. Aan zijn goede zorgen is het te danken dat thans eindelijk de oudste middelnederlandse vertaling van de Psalmen in haar geheel het licht ziet.

Leiden, februari 1973

C. C. DE BRUIN